

Vlada Crne Gore

STRATEGIJA

SARADNJE VLADE CRNE GORE I NEVLADINIH ORGANIZACIJA

Usvojena na sjednici Vlade Crne Gore,
održanoj 22. januara 2009. godine

Naziv publikacije:
STRATEGIJA SARADNJE VLADE CRNE GORE I NEVLADINIH ORGANIZACIJA

Izdavač:
**Kancelarija za saradnju sa nevladinim organizacijama
u Generalnom sekretarijatu Vlade Crne Gore**

Urednica:
Danka Latković

Lektura:
Milica Milošević

Prevod:
Milica Kadić Aković

Grafički dizajn, priprema i štampa:
Studio „Mouse“ – Podgorica

Tiraž:
500 primjeraka

Godina izdanja:
2009.

ISBN
978-9940-9194-0-5

Auswärtiges Amt

Štampanje publikacije je podržano projektom Organizacije za bezbjednost i saradnju u Evropi (OEBS), Misija u Crnoj Gori, „Jačanje saradnje civilnog i javnog sektora u Crnoj Gori“ uz finansijsku podršku Saveznog ministarstva inostranih poslova Savezne Republike Njemačke

Sadržaj

1. UVOD	5
1.1 Razlozi donošenja Strategije	6
2. OCJENA STANJA	7
2.1. Normativno-pravni okvir za osnivanje i rad NVO	11
2.1.1. Osnovni propisi	11
2.1.2. Posebni propisi	11
2.2. Institucionalni okvir za saradnju Vlade i NVO	12
2.2.1. Kancelarija za saradnju s NVO	12
2.2.2. Mreža kontakt osoba za saradnju s NVO	12
3. CILJEVI, PRINCIPI I OBLICI SARADNJE	13
3.1. Ciljevi saradnje	13
3.2. Principi saradnje	13
3.3. Oblici saradnje	13
4. OPŠTI CILJEVI STRATEGIJE	14
4.1. Unaprjeđenje normativno-pravnog okvira za osnivanje i rad NVO	14
4.2. Unaprjeđenje institucionalnog okvira za saradnju s NVO	14
4.2.1. Jačanje kapaciteta Kancelarije za saradnju s NVO	14
4.2.2. Poboljšanje uslova za rad kontakt osoba za saradnju s NVO	14
4.2.3. Obrazovanje savjeta za saradnju Vlade i NVO	15
5. POSEBNI CILJEVI STRATEGIJE	16
5.1. Unaprjeđenje informisanja, konsultovanja, učešća NVO u razvoju i procjeni uspjehnosti javnih politika	16
5.1.1. Razvoj kulture dijaloga i principa nezavisnosti NVO	16
5.1.2. Poboljšanje međusobnog informisanja	16
5.1.3. Razvoj procesa konsultovanja NVO	16
5.1.4. Obezbjedenje većeg učešća NVO u tijelima koja formiraju Vlada, ministarstva i drugi organi državne uprave	17
5.2. Razvijanje podsticajnijeg ambijenta za djelovanje NVO	17
5.2.1. Povećanje učešća NVO u procesima evropskih i evroatlantskih integracija	17
5.2.2. Podsticanje i podrška razvoju volonterizma	19
5.2.3. Obezbjedenje većeg učešća NVO u realizaciji koncepta građanskog i cjeloživotnog obrazovanja	19
5.2.4. Uspostavljanje uslova za ravnopravan pristup osoba s invaliditetom javnim institucijama	20
5.3. Unaprjeđenje finansijske održivosti NVO	20
5.3.1. Unaprjeđenje procedura i kriterijuma za finansiranje NVO iz javnih fondova	20
5.3.2. Podsticanje kulture davanja i društveno odgovornog poslovanja preduzeća	21
6. REALIZACIJA STRATEGIJE	22
6.1. Akcioni plan	22
6.2. Praćenje realizacije Strategije i Akcionog plana	22
6.2.1. Ocjena uspjehnosti informisanja, konsultovanja i većeg učešća NVO u procesima razvoja javnih politika	22
6.3. Izmjene Strategije	22

Strategija se donosi radi unaprjeđenja saradnje Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija i stvaranja uslova u kojima će građani i nevladine organizacije, u partnerstvu s ostalim društvenim subjektima, rukovodeći se tolerancijom i razumijevanjem, poštovanjem različitih stavova i mišljenja, dijalogom i argumentovanim iznošenjem činjenica, na načelima održivog razvoja, interakcije, odgovornosti i jednakih mogućnosti za sve, te poštovanja nezavisnosti nevladinih organizacija i stvaranja podsticajnog okruženja za njihov rad, učestvovati u razvoju Crne Gore kao demokratske i otvorene države, doprinoseći prema svojim mogućnostima njenom uspjehu na putu evropskih i evroatlantskih integracija.

1. UVOD

Saradnja Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija od posebnog je značaja za izgradnju demokratskog društva u Crnoj Gori, podizanje nivoa svijesti građana o važnosti njihovog aktivnog učešća u društvenim događanjima, razvoj i unaprjeđenje normativnog okvira i institucionalnih mehanizama saradnje.

U tom cilju, a radi dalje demokratizacije, promocije i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda, uvažavanja principa pluralizma i slobode udruživanja, Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) usvojila je, u maju 2006. godine, dokument »Osnovi saradnje Vlade Republike Crne Gore s nevladinim organizacijama« (u daljem tekstu: Osnovi saradnje), kojim je utvrdila ciljeve i principe na kojima će se zasnivati saradnja s nevladinim organizacijama (u daljem tekstu: NVO).

Na potrebu partnerstva između NVO i državnih institucija u upravljanju procesom društvenog razvoja upućuju dokumenta i stavovi međunarodnih organizacija, kao što su Ujedinjene nacije, Savjet Evrope (Osnovni principi o statusu nevladinih organizacija u Evropi), Evropska unija (Bijela knjiga o evropskom upravljanju, iz 2001. godine, naglašava važnost uključivanja ovih organizacija u konsultativni proces) i OEBS (Deklaracija o osnovnim principima statusa nevladinih organizacija u Evropi iz 2004. godine).

Imajući u vidu navedeno, s jedne, i spremnost i želju Vlade da unaprijedi međusobnu saradnju, s druge strane, ocijenjeno je cjelishodnim donošenjem dokumenta »Strategija saradnje Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija« (u daljem tekstu: Strategija), kao javnog dokumenta, kojim Vlada utvrđuje principe i oblike saradnje i uspostavljanja partnerskog odnosa s NVO, utvrđuje način međusobnog informisanja i mehanizme zajedničkog nadgledanja realizacije ovog dokumenta.

Sa stanovišta strateškog opredjeljenja Crne Gore za evropske i evroatlantske integracije, te ispunjenja zahtjeva za članstvo, neophodno je istaći značaj i ulogu NVO u procesu pridruživanja, posebno u obezbjeđivanju uslova za njihovo uključivanje u regulatornu reformu, kao i u postupak usklađivanja nacionalnog pravnog poretka zahtjevima Acquisa.

1.1 Razlozi donošenja Strategije

Određivanje modaliteta za komplementarno djelovanje dva sektora, na način koji neće ugroziti samostalnost i nezavisnost NVO i njihovo pravo na kritički odnos prema politikama Vlade, te kompleksnost njihovog odnosa i dileme koje izaziva u javnosti, nameću potrebu definisanja saradnje na transparentan način.

NVO, radeći s Vladom i profitnim sektorom, prepoznate kao »treći sektor«, imaju veoma značajnu ulogu u društvu. Svojim angažmanom, uslugama koje pružaju i podrškom koju daju pojedincima i različitim društvenim grupama, NVO kao nezavisne organizacije utiču na demokratizaciju društva i podizanje nivoa svijesti građana, kao i podsticanje njihovog učešća u donošenju odluka o javnim politikama.

Saradnja Vlade i NVO je potrebna i zbog toga što je osnovna uloga Vlade, kao organa izvršne vlasti, da kreira javnu politiku i donosi odluke koje imaju uticaj na sve oblasti privrede i društva, kao i na prava i obaveze građana, a NVO su oblici njihovog organizovanog djelovanja.

U svijetu se NVO pridaje sve veći značaj i gotovo da nema društvenog problema u čije se rješavanje ne uključuju. Aktuelni procesi ukazuju da će dalji razvoj savremenih društava biti obilježen sve većim uključivanjem ovih organizacija u razne oblasti društvenog života, rada i organizovanja. Stoga se o NVO sve više govori i kao o "novim partnerima" državnih organa i institucija. One su značajni promoteri socijalnih, političkih, ekonomskih i kulturnih interesa, što podstiče partnerstvo između države i civilnog društva u pravcu veće integracije civilnih aktera u razvoj i održavanje demokratije.

Kad su u pitanju vrijednosti civilnog i otvorenog društva i razvoj demokratije u Crnoj Gori, aktivnosti Vlade i nevladinog sektora korespondiraju, što upućuje na potrebu uspostavljanja partnerskog odnosa između njih. Ovo, tim prije, što i Vlada i NVO nastoje da doprinesu uspješnom okončanju tranzicionog procesa i izgradnji Crne Gore kao otvorenog društva. To podrazumijeva stvaranje ambijenta u kojem će NVO biti društveno korisni činioци i u kojem se Vlada i NVO neće doživljavati kao suprotstavljene strane.

2. OCJENA STANJA

Crna Gora je, uočavajući značaj nevladinog sektora, Zakonom o nevladinim organizacijama („Službeni list RCG“, br. 27/99, 09/02, 30/02, „Službeni list CG“, br.11/07), građanima dala legitimno pravo da kroz raznovrsne oblike organizovanja i slobodnog udruživanja mogu zadovoljiti različite interese. Time su stvorene neophodne pretpostavke za djelovanje NVO kao važnog faktora razvoja društvene zajednice opredijeljene za izgradnju civilnog i otvorenog društva.

NVO su svojim dosadašnjim radom i uključivanjem u društveni život dale značajan doprinos potpunijem zadovoljenju potreba i interesa građana i istovremeno postale svojevrsan most između vlasti i građana i nezaobilazan partner državnih organa i institucija. U Crnoj Gori je u oktobru 2008. godine, prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave, bilo upisano u Registar 4.484 nevladinih organizacija (udruženja i fondacija). Registar ne obezbjeđuje informacije odnosno pokazatelje o oblastima u kojima djeluju NVO, kao ni podatke o njihovim aktivnostima, a opšta je procjena da je broj NVO koje imaju permanentne aktivnosti relativno mali u odnosu na ukupan broj NVO upisanih u registar.

Prema bazi podataka Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO), koja obuhvata ukupno 1400 organizacija, najveći broj NVO bavi se kulturom i umjetnošću i socio-humanitarnim problemima, a najmanje se bave zakonodavstvom, zastupanjem i javnom politikom i problemima izbjeglica i raseljenih lica; najveći broj NVO ima sjedište u Podgorici i Nikšiću, a najmanji u Šavniku i Plužinama; regionalno gledano, najveći broj NVO je u centralnom dijelu Crne Gore, potom u južnom, a najmanje u sjevernom dijelu; približno polovina NVO koristi elektronsku poštu, a veb sajt ima približno 1/10 organizacija.

Zakonom o državnoj upravi („Službeni list RCG“, br. 38/03 i „Službeni list CG“, br. 22/08), utvrđena je obaveza ministarstava i drugih organa uprave da obezbijede saradnju s NVO, koja se ostvaruje, naročito: u postupku pripreme zakona kojima se uređuje način ostvarivanja sloboda i prava čovjeka; njihovim učestvovanjem u radu radnih grupa za pitanja od zajedničkog interesa i njihovo normativno uređivanje; organizovanjem zajedničkih javnih rasprava i drugih vidova zajedničkih aktivnosti i informisanjem o programima rada i izvještajima o radu organa državne uprave.

NVO sve više učestvuju u promovisanju i ostvarivanju javnih interesa, kao i afirmisanju ukupnog položaja civilnog društva, prije svega, uključivanjem u pripremu zakona i strateških dokumenata Vlade, kao i uključivanjem u rad vladinih tijela. U prethodnom periodu, NVO su pripremale ili učestvovala u pripremi jednog broja zakona i strateških dokumenata, i to: Zakona o javnim nabavkama, Zakona o Agenciji za nacionalnu bezbjednost, Zakona o slobodnom pristupu informacijama, Zakona o policiji, Zakona o konfliktu interesa, Zakona o zaštiti svjedoka, Zakona o bezbjednosti u saobraćaju; Nacionalne strategije održivog razvoja, Strategije odbrane, Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, Strategije razvoja i redukcije siromaštva, Strategije socijalne i dječije zaštite, Strategije razvoja sistema socijalne zaštite starih lica, Strategije za integraciju osoba sa invaliditetom i dr. Predstavnici NVO, takođe, učestvuju i u timovima koji prate implementaciju strateških dokumenata.

Međutim, i dalje postoji značajan prostor i potreba za unaprjeđivanjem saradnje Vlade i organa državne uprave i NVO, posebno obezbjeđivanjem većeg stepena transparentnosti rada u pripremi i sprovođenju javnih politika.

Podaci prikupljeni u istraživanju CRNVO: Saradnja Vlade i nevladinih organizacija, obavljenom 2006. godine, ukazuju da najveći broj državnih organa kao osnovnu kritiku na račun NVO ističu njihovu nedovoljnu aktivnost, kao i praksu pojedinih NVO da permanentno kritikuju rad državnih organa. Većina predstavnika državnih organa smatra da NVO nemaju dovoljno obučenog kadra, te da unutar nevladinog sektora postoji velika razjedinjenost. Ipak, shvataju značaj i podržavaju dalje obučavanje službenika državne administracije o ulozi i značaju NVO, te odnosima s njima i ostalim organizacijama civilnog sektora.

Najveći broj NVO, s druge strane, ističe da saradnja NVO i Vlade nije na zadovoljavajućem nivou, ukazujući da je osnovni uzrok nerazumijevanje značaja NVO u realizaciji određenih aktivnosti od strane državnih organa. Po mišljenju NVO, u državnoj administraciji postoje predrasude o NVO, na njih se i dalje gleda kao na konkurente ili opoziciju, a ne kao partnere. Predstavnici NVO uočavaju izostanak konstruktivne komunikacije, iako postoji afirmativna retorika predstavnika državnih organa povodom saradnje s NVO. Kao probleme u ostvarivanju saradnje, označavaju, naročito: rijetko organizovanje javnih rasprava, nedovoljnu dostupnost izvještaja o javnim raspravama, koji bi, uz to, morali sadržati predloge istaknute u javnoj raspravi, kao i komentare predloga od strane obrađivača; rijetko posjedovanje baza podataka organa državne uprave o relevantnim NVO za djelokrug određenog organa državne uprave, što otežava obezbjeđivanje njihove saradnje; nedovoljnu dostupnost izvještaja o radu ministarstava i drugih organa državne uprave; neažurnost internet stranica, kako Vlade, tako i pojedinih ministarstava, kada su u pitanju utvrđeni prijedlozi, odnosno nacrti akata i dokumenata javne politike.

Treba ukazati da socio-ekonomski ambijent u Crnoj Gori nije dovoljno podsticajan za rad NVO. Najveći broj organizacija nema ni minimalne uslove za rad – neophodna finansijska sredstva, kancelarijski prostor i opremu, literaturu, itd. Ni na medijskom planu situacija nije zadovoljavajuća, jer se rad NVO prati nesistematično, stoga trpe NVO, ali i javnost kojoj nije, na adekvatan način, objašnjena uloga i značaj NVO.

Pitanja integracija Crne Gore u EU i Atlantski savez su od velikog značaja za društvo u cjelini, pa je i saradnja Vlade i NVO u ovim oblastima veoma značajna i nužna. Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i Evropskim partnerstvom saradnja Vlade i NVO je označena kao posebna oblast u procesu ispunjavanja uslova za ulazak u EU. Naime, ovo pitanje je definisano preambulom SSP kojom se ukazuje na obavezu ugovornih strana da svim raspoloživim sredstvima doprinose političkoj, ekonomskoj i institucionalnoj stabilizaciji Crne Gore i čitavog regiona, kroz, pored ostalog, "... razvoj civilnog društva i demokratizaciju, izgradnju institucija i reformu državne uprave."

U proces pripreme i realizacije Komunikacione strategije o informisanju crnogorske javnosti o procesu pristupanja EU, bile su uključene sve zainteresovane NVO. Radi realizacije ovog strateškog dokumenta iz 2004. godine, Sekretarijat za evropske integracije, u saradnji s NVO, priprema godišnje akcione planove implementacije, kao i zajedničke izvještaje o realizovanim aktivnostima, koje usvaja Vlada. I pored toga, Koalicija NVO „Saradnjom do cilja“ smatra da u Crnoj Gori ne postoji dovoljan broj mehanizama za kontinuirano informisanje i uključivanje NVO u praćenje procesa pridruživanja Crne Gore EU i da nijesu dovoljno uključene u proces konsultacija i definisanja prioriteta radi programiranja realizacije prepristupnih fondova.

U vezi s navedenim, u završnoj fazi usvajanja Nacionalnog programa za integraciju Crne Gore u EU (8. maja 2008. godine), Sekretarijat za evropske integracije i 11 NVO pripremili su i potpisali Sporazum o saradnji, kao i Akcioni plan Sekretarijata za evropske integracije i NVO partnera za implementaciju Komunikacione strategije za informisanje javnosti o procesu pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji u 2008. godini. Sporazumom je predviđena saradnja u oblastima sprovođenja reformi neophodnih za primjenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj uniji, jačanja administrativnih kapaciteta zemlje za usklađivanje zakonodavstva sa Acquis-om, sprovođenja Komunikacione strategije za informisanje javnosti o procesu pridruživanja Crne Gore EU, pripreme za korišćenje pretpristupnih fondova EU, razvoja ekonomske i socijalne kohezije i očuvanja prirodne i kulturne baštine, kao i zaštite okoline i održivog razvoja. Sporazum je otvoren za pristupanje i drugih nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva koje to žele.

U Komunikacionoj strategiji o evroatlantskim integracijama Crne Gore NVO su veoma jasno definisane kao partneri i uključene u realizaciju akcionih planova za njenu implementaciju. Koordinacioni tim za implementaciju Komunikacione strategije potpisao je Memorandum o saradnji sa sedam nevladinih organizacija čiji je cilj podizanje nivoa informisanosti građana Crne Gore o evro-atlantskim integracijama i razvijanje partnerskog odnosa s državnim organima, kao i blagovremena razmjena informacija o evro-atlantskim integracijama, a na principima tolerancije i razumjevanja, poštovanja prava na različit stav i mišljenje, te argumentovano iznošenje činjenica.

Ostali preduslovi za održivi razvoj NVO, kao što su: kultura davanja (koja obuhvata davanja u dobrotvorne svrhe od strane pojedinaca i privrednog sektora za rad NVO) i volonterski rad, koji je bitan preduslov za bolje funkcionisanje NVO, nijesu razvijeni u dovoljnoj mjeri, a u oblasti obrazovanja ne postoje adekvatni mehanizmi koji obezbjeđuju podsticanje daljeg razvoja kapaciteta NVO u obrazovanju i korišćenje mogućnosti koje bi doprinijele razvoju koncepta cjeloživotnog učenja.

Problemi u vezi s pitanjem nedovoljnog razvoja filantropije (kulture davanja u dobrotvorne svrhe) u Crnoj Gori posljedica su niskog nivoa informisanosti privrednog sektora i NVO o zakonskim mogućnostima za stimulisanje dobrovoljnih davanja od strane privrednih društava za realizaciju aktivnosti NVO. S druge strane, privredna društva smatraju da postojeći zakonski mehanizmi nijesu dovoljno stimulativni i da ih treba poboljšati.

Volonterizam ili dobrovoljni rad je način na koji se građani mogu uključiti u društvo i doprinijeti promjenama u načinu života, kako sopstvenog, tako i života lokalne zajednice. Volonteri su jedan od važnih činilaca svakog društva, predstavljaju ogroman potencijal znanja, vještina, upućenosti u lokalne probleme i ljude koji jačaju socijalne veze u društvu. Do sada su potencijali volonterskog rada prepoznati samo u NVO, mada postoji znatan prostor za njegovu primjenu i razvoj i unutar državne administracije.

Razvoj i primjena koncepta cjeloživotnog učenja, a posebno u oblasti građanskog obrazovanja (aktivnosti kojima se mladi i odrasli osposobljavaju za aktivno učestvovanje u demokratskom životu i ostvarivanje njihovih prava i odgovornosti u društvu), ne uključuje potencijale NVO u odgovarajućoj mjeri. Međutim, U Crnoj Gori se prepoznaju pozitivne promjene u odnosu prema neformalnom i cjeloživotnom obrazovanju, bez obzira što mnoge obuke koje pružaju NVO različitim grupama korisnika od državne i lokalne uprave, preko privrednih društava, do civilnog sektora i građana, nijesu formalno verifikovane, jer je dominantno klasično-institucionalno obrazovanje. Donošenjem novih zakona iz oblasti

vaspitanja i obrazovanja, Strategije obrazovanja odraslih, Strategije građanskog vaspitanja i građanskog obrazovanja (2007-2010) i Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje (2008-2013), stvorene su pretpostavke za razvoj i unaprjeđenje ovih segmenata obrazovanja i uključivanje NVO u navedene procese, a osnivanjem Ispitnog centra, ispunjen je jedan od uslova za verifikaciju neformalno stečenih znanja i vještina.

Sa stanovišta realizacije principa jednakih mogućnosti za sve, NVO koje se bave pitanjima osoba s invaliditetom (OSI), ističu da je izražen problem nejednakih mogućnosti ovih osoba, uz napomenu da je upravo u ovoj oblasti aktivan veliki broj NVO. Jedan od problema osoba s invaliditetom u Crnoj Gori jeste problem neprilagođenosti fizičke sredine njihovim potrebama. Ovaj problem se nameće kao nezaobilazan faktor koji sprječava integraciju OSI u društvene tokove. Sporo rješavanje problema utiče na sve sfere njihovog života: ometa ili sprječava redovno školovanje djece i omladine s invaliditetom, zapošljavanje, učešće u društvenom životu, počev od kulture, sporta, druženja i tako dalje. U cilju rješavanja navedenih problema, Vlada CG je donijela Strategiju za integraciju osoba s invaliditetom u Crnoj Gori.

Zakonom o nevladinim organizacijama i Zakonom o igrama na sreću, uz prateća podzakonska akta (Uredba o bližim kriterijumima za utvrđivanje korisnika i način raspodjele dijela prihoda od igara na sreću, Odluka o bližim kriterijuma, načinu i postupku raspodjele sredstava Komisije Skupštine CG za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama), regulišu se pitanja raspodjele sredstava iz Budžeta Crne Gore za finansiranje projekata NVO. Pored toga, Zakonom o porezu na dobit pravnih lica definiše se neoporeziva dobit nevladinih organizacija do 4000 eura; Zakonom o porezu na promet nepokretnosti propisano je da ovaj porez ne plaćaju NVO za nepokretnosti koje im služe za obavljanje programskih aktivnosti za koje su osnovane; Zakonom o administrativnim taksama NVO su oslobođene plaćanja taksi za ostvarivanje ciljeva za koje su osnovane; Zakonom o porezu na dodatu vrijednost, pod određenim uslovima, usluge koje pružaju NVO su oslobođene plaćanja PDV-a.

U prethodnom periodu, kao ključne probleme u postupku raspodjele sredstava, NVO su prepoznale: nedostupnost podataka o finansiranim projektima (podržani projekti se ne objavljuju u cjelosti na veb-sajtu komisije), neadekvatan sistem raspodjele (nije propisan minimalan procenat učešća u finansiranju ukupne vrijednosti projekata), nedostatak podataka o realizovanim projektima (sistem praćenja i procjenjivanja uspješnosti projekata nije razvijen), nemogućnost učešća predstavnika NVO u radu komisija za raspodjelu sredstava, obavljanje administrativnih poslova za komisije u vezi s realizacijom odluka o raspodjeli (ne potpisuju se ugovori s NVO čiji su projekti podržani, ne podnose se izvještaji o realizaciji projekata i sl.).

Vlada je, na inicijativu Koalicije, u međuvremenu, donijela novu uredbu o kriterijumima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću („Službeni list CG“ br. 45/08), kojom je, pored ostalog, predviđeno učešće dva predstavnika NVO u Komisiji za raspodjelu ovih sredstava.

NVO smatraju da poreske olakšice nijesu zadovoljavajuće za ovu fazu razvoja, te da su opterećene različitim dažbinama, što znatno umanjuje mogućnosti za njihov skladan razvoj i finansijsku održivost.

U cjelini gledano, postoje znatne mogućnosti za uvođenje i inoviranje mjera javne politike radi stvaranja podsticajnijeg okvira za dalji razvoj NVO, odnosno okruženja u kojem djeluju.

2.1. Normativno-pravni okvir za osnivanje i rad NVO

2.1.1. Osnovni propisi

Osnovni normativno-pravni okvir za djelovanje nevladinih organizacija utvrđen je Ustavom Crne Gore i Zakonom o nevladinim organizacijama.

Ustav Crne Gore jamči slobodu političkog, sindikalnog i drugog udruživanja i djelovanja, bez odobrenja, uz upis kod nadležnog organa.

Zakon o nevladinim organizacijama pod NVO podrazumijeva nevladina udruženja i nevladine fondacije. Nvladino udruženje je definisano kao "neprofitna organizacija sa članstvom, koju osnivaju domaća i strana fizička i pravna lica, radi ostvarivanja pojedinačnih ili zajedničkih interesa ili radi ostvarivanja i afirmisanja javnog interesa". Nvladina fondacija je "neprofitna organizacija bez članstva, koju osnivaju domaća i strana fizička i pravna lica, radi udruživanja sredstava i imovine u cilju ostvarivanja dobrotvorne i druge djelatnosti koja je od javnog interesa i značaja".

Ovim zakonom je propisano da država pruža materijalnu pomoć NVO, obezbjeđujući sredstva za tu namjenu u Budžetu Crne Gore, a raspodjelu vrši Komisija, koju imenuje Skupština Crne Gore. Ovim zakonom preciziraju se i uslovi pod kojima NVO može neposredno obavljati privrednu djelatnost.

Zakon o nevladinim organizacijama smatra se najliberalnijim u regionu i, po mišljenjima NVO, predstavlja dobru osnovu za nesmetanu registraciju i djelovanje nevladinih udruženja i fondacija, kao i stranih nevladinih organizacija u Crnoj Gori.

2.1.2. Posebni propisi

Mnoga pitanja, specifičnosti i izuzeci od značaja za djelovanje NVO uređuju se i drugim propisima:

- **Zakonom o igrama na sreću** („Službeni list RCG“, br. 52/04 i „Službeni list CG“, br. 13/07) utvrđeno je da će se najmanje 75% dijela prihoda od igara na sreću, predviđenog za nevladine i druge organizacije, koristiti za finansiranje planova i programa NVO-a;
- **Zakonom o porezu na dobit pravnih lica** („Službeni list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04 i „Službeni list CG“, br. 40/08) definiše se neoporeziva dobit nevladinih organizacija;
- **Zakonom o porezu na promet nepokretnosti** („Službeni list RCG“ br. 69/03 i „Službeni list CG“, br. 17/07) propisano je da ovaj porez ne plaćaju NVO za nepokretnosti koje im služe za obavljanje programskih aktivnosti za koje su osnovane;
- **Zakonom o administrativnim taksama** („Službeni list RCG“, br. 55/03, 46/04, 81/05, 2/06 i „Službeni list CG“, br. 22/08) NVO su oslobođene plaćanja taksi za ostvarivanje ciljeva za koje su osnovane;
- **Zakonom o porezu na dodatu vrijednost** („Službeni list RCG“, br. 65/01, 12/02, 38/02, 72/02, 21/03, 76/05, 4/06 i „Službeni list CG“, br. 16/07) , pod određenim uslovima, su oslobođene plaćanja usluge NVO;
- **Zakonom o životnoj sredini** („Službeni list CG“, br. 48/08) i dr.

Takođe, pojedinim zakonima definisano je učešće predstavnika NVO u radnim i drugim tijelima nadležnih institucija, i to: Zakonom o radio-difuziji („Službeni list RCG“, br. 51/02, 62/02, 46/04, 56/04, 77/06, i „Službeni list CG“, br. 50/08), Zakonom o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore („Službeni list CG“, br. 79/08), Zakonom o policiji („Službeni list RCG“, br. 28/05), Zakonom o zdravstvenoj zaštiti („Službeni list RCG“, br. 39/04), Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list RCG“, br. 80/05) i dr.

2.2. Institucionalni okvir za saradnju Vlade i NVO

2.2.1. Kancelarija za saradnju s NVO

U skladu s dokumentom «Osnovi saradnje», u Generalnom sekretarijatu Vlade, kao unutrašnja organizaciona jedinica, osnovana je Kancelarija za saradnju s nevladinim organizacijama, kao institucionalni mehanizam za ostvarivanje te saradnje.

Kancelarija obavljanja poslove koji se odnose na pripremu planova, programa, projekata i drugih aktivnosti u skladu s principima i ciljevima utvrđenim u dokumentu »Osnovi saradnje« i drugim dokumentima,

- razvijajući međusobnu saradnju i koordinaciju,
- ne utičući na nezavisnost NVO i
- unaprjeđujući transparentnost sopstvenog rada i rada NVO, u cilju dalje izgradnje otvorenog i demokratskog društva.

Kancelarija, takođe, obavlja poslove koordinacije rada državnih organa u oblasti saradnje s NVO, kao i njihovo edukovanje i povezivanje u internu mrežu-infrastrukturu organa državne uprave za saradnju s NVO.

2.2.2. Mreža kontakt osoba za saradnju s NVO

Saglasno dokumentu «Osnovi saradnje», uspostavljena je mreža kontakt osoba za saradnju s NVO, koje su određene u ministarstvima i drugim državnim organima.

Kao zajednička aktivnost CRNVO i Kancelarije, za kontakt osobe realizuje se Projekat »Izgradnja kapaciteta službenika državne uprave za saradnju s NVO« u cilju stvaranja uslova za bolju direktnu odnosno neposrednu saradnju organa državne uprave i NVO. Projekat ima za cilj:

- a) edukaciju kontakt osoba za saradnju s NVO
- b) povećanje stepena saradnje i komunikacije između nevladinih organizacija i Vlade na planu ostvarenja principa i obaveza Vlade CG iz dokumenta Osnovi saradnje Vlade RCG i NVO i
- c) povezivanje državnih službenika zaduženih za saradnju s NVO.

3. CILJEVI, PRINCIPI I OBLICI SARADNJE

3.1. Ciljevi saradnje

Ciljevi saradnje su:

- Izgradnja demokratskog i otvorenog društva u kontekstu razvoja evropskih integracionih procesa, te procesa evroatlantske integracije Crne Gore;
- Unaprjeđivanje transparentnosti i očuvanje nezavisnosti i značaja uloge NVO;
- Stvaranje partnerskih odnosa NVO i državnih institucija;
- Ostvarivanje i dalje unaprjeđenje komplementarnosti i interakcije u cilju efikasnijeg društvenog razvoja;
- Kreiranje raznovrsnih institucionalnih mehanizama za unaprjeđenje i dalji razvoj saradnje i međusobne komunikacije
- Poboljšanje uslova rada NVO.

3.2. Principi saradnje

Saradnja Vlade s NVO zasnivaće se na sljedećim principima:

Partnerstva - Vlada i NVO sarađivaće na partnerskim osnovama, u svim oblastima gdje za to postoji interes građana i zajednice, rukovodeći se načelom jednakih mogućnosti za sve;

Transparentnosti - Vlada i NVO će blagovremeno prezentirati informacije o svom radu;

Odgovornosti - Vlada i NVO snosiće punu odgovornost za realizaciju zajedničkih aktivnosti;

Međusobnog informisanja - Vlada i NVO blagovremeno će razmjenjivati informacije o svojim planovima, programima i aktivnostima;

Nezavisnosti nevladinih organizacija - Vlada će nastaviti s preduzimanjem mjera za stvaranje uslova za samostalan rad i programsko djelovanje NVO u skladu s njihovim aktima, podržavajući njihovu nezavisnost i pravo kritičkog suda o radu Vlade.

3.3. Oblici saradnje

Oblici saradnje su:

Konsultovanje – ostvarivanje konsultacija s NVO u procesu pripreme i donošenja novih zakonskih, podzakonskih i drugih propisa i akata;

Savjetovanje - organizovanje zajedničkih savjetovanja, okruglih stolova, seminara i drugih oblika saradnje,

Zajedničke aktivnosti – rad na izradi strateških dokumenata, definisanju prioriteta, operativnih programa i realizacije politika i na zajedničkoj procjeni rezultata politika Vlade na svim područjima,

Razvoj normativnih pretpostavki za djelovanje NVO - iniciranje donošenja novih i promjene postojećih zakonskih i podzakonskih akata i drugih propisa bitnih za položaj i funkcionisanje NVO, uz uključivanje NVO u te procese.

4. OPŠTI CILJEVI STRATEGIJE

4.1. Unaprjeđenje normativno-pravnog okvira za osnivanje i rad NVO

Polazeći od utvrđenih ciljeva, principa i oblika saradnje, kao prvi među opštim ciljevima Strategije izdvaja se unaprjeđenje pravnog okvira za osnivanje i rad NVO putem izmjena i dopuna odnosno donošenja novih propisa.

Vlada će proces razvoja normativnih pretpostavki bazirati na relevantnim međunarodnim dokumentima, dobroj praksi zemalja EU, u partnerstvu s NVO, kao i ostalim važnim akterima zajednice, uz blagovremeno i cjelovito informisanje javnosti.

Nadležni organi državne uprave i relevantne NVO će posebnu pažnju posvetiti utvrđivanju indikatora, informacija i standarda od značaja za vođenje i predstavljanje odgovarajuće statistike o NVO, koja bi bila osnov za analizu različitih aspekata rada, razvoja i perspektiva NVO, u vezi s unaprjeđenjem normativnog okvira generalno (zakona i podzakonskih akata), te reforme sistema zvanične statistike.

4.2. Unaprjeđenje institucionalnog okvira za saradnju s NVO

4.2.1. Jačanje kapaciteta Kancelarije za saradnju s NVO

Vlada će jačati i razvijati svoj institucionalni mehanizam za saradnju s NVO, utvrđivanjem odgovarajućih nadležnosti Kancelarije, povećanjem broja zaposlenih, obezbjeđivanjem edukacije posebnim znanjima i neophodnim vještinama i dr.

U cilju podsticanja partnerstva i saradnje, pokrenuće se postupak za izradu cjelovite baze podataka i odgovarajućeg informacionog programa, kako bi Kancelarija efikasnije funkcionisala kao koordinator saradnje Vlade i organa državne uprave, s jedne, i NVO s druge strane. Kao djelovi te baze, izradiće se, i s njom povezati posebne baze u organima državne uprave.

Radi poboljšanja komunikacije – razmjene informacija s državnim organima i NVO, te povećanja transparentnosti rada Kancelarije i obavještanja javnosti o njenom radu, izradiće se zvanična internet prezentacija Kancelarije (u okviru veb sajta Vlade Crne Gore) s podacima o organizaciji, aktivnostima, važnim dokumentima, publikacijama, skupovima i dr.

4.2.2. Poboljšanje uslova za rad kontakt osoba za saradnju s NVO

Organi državne uprave će obezbijediti uslove za efikasniji rad kontakt osoba propisivanjem vršenja poslova saradnje pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji, obezbjeđivanjem potrebne opreme (za vođenje baze podataka) i sredstava za permanentnu edukaciju o ulozi organizacija civilnog društva, značaju i potrebi saradnje organa državne uprave i NVO, modelima i mehanizmima saradnje i komunikacije, te odgovarajuće obuke za vođenje i ažuriranje baze podataka.

U procese sticanja posebnih znanja i vještina biće uključene i NVO s odgovarajućim referencama.

4.2.3. Obrazovanje savjeta za saradnju Vlade i NVO

Vlada će obrazovati savjet za saradnju s NVO, kao savjetodavno i stručno tijelo, koje će raditi na cjelovitom praćenju realizacije Strategije i Akcionog plana i postizanju utvrđenih ciljeva, te unaprjeđivanju saradnje i komunikacije organa državne uprave s NVO.

Savjet će biti sastavljen od predstavnika Vlade, ministarstava i NVO čije su misije i oblasti djelovanja srodne nadležnostima ministarstava, a zadaci, sastav i mandat savjeta biće utvrđeni posebnim aktom Vlade.

Savjet će najmanje jednom godišnje informisati Vladu o svom radu i stanju u oblasti saradnje Vlade i NVO i predlagati mjere za unaprjeđenje saradnje.

Kancelarija za saradnju s NVO će obavljati administrativne i stručne poslove za Savjet.

5. POSEBNI CILJEVI STRATEGIJE

5.1. Unaprjeđenje informisanja, konsultovanja, učešća NVO u razvoju i procjeni uspješnosti javnih politika

5.1.1. Razvoj kulture dijaloga i principa nezavisnosti NVO

Vlada i NVO će, u međusobnim odnosima, posebno u javnoj komunikaciji, njegovati kulturu dijaloga i poštovanja drugog i drugačijeg. U tom smislu, promovisaće i zastupati poštovanje univerzalnih ljudskih prava, definisanih međunarodnim dokumentima (uključujući Deklaraciju UN o pravima i odgovornostima pojedinaca, grupa i organa društva na promociji i zaštiti univerzalno prepoznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda), Ustavom i drugim pozitivnim propisima Crne Gore.

U skladu s relevantnim međunarodnim i domaćim dokumentima koji garantuju pravo na slobodu izražavanja, Vlada će poštovati pravo NVO na kritiku rada Vlade i organa državne uprave i na taj način doprinositi jačanju demokratije, odgovornosti javnih funkcionera, kvalitetu, transparentnosti i zakonitosti rada državnih organa, te kulturi dijaloga.

Saglasno navedenom, Vlada će pružiti argumente, činjenice i informacije koje na objektivni način dokazuju ili osporavaju, prihvataju ili odbacuju kritike, prijedloge ili sugestije.

NVO će, takođe, uz javnu ili internu kritiku upućenu Vladi ili organima državne uprave, dati konkretne i argumentovane prijedloge ili sugestije za rješenje određenog problema, unaprjeđenje određene javne politike, inicijativu za donošenje, izmjenu ili dopunu određenog akta javne politike.

5.1.2. Poboljšanje međusobnog informisanja

Poštujući princip transparentnosti, kao jedan od bitnih preduslova demokratije, Vlada će redovno, kako u neposrednoj komunikaciji, tako i putem medija i interneta, upoznavati javnost i NVO o svojim aktivnostima i dokumentima koje usvaja.

Na svojim internet stranicama Vlada i organi državne uprave će blagovremeno, preko opšte i posebnih elektronskih lista, objavljevati informacije o otpočinjanju rada na određenim aktima, objavljevati njihove verzije, počev od radnih do nacрта, te informacije o načinima i mogućnosti učešća NVO u ovom procesu.

Vlada i organi državne uprave očekuju da ih NVO, blagovremeno i na odgovarajući način, upoznaju s aktivnostima i projektima koje realizuju.

Organ državne uprave u čijoj je nadležnosti vođenje registra NVO postaviće na svoj veb-sajt registar NVO, uz blagovremeno ažuriranje (15-dnevno).

5.1.3. Razvoj procesa konsultovanja NVO

Radi afirmisanja društvenih vrijednosti i partnerskog odnosa, te obezbjeđivanja transparentnosti procesa razvoja javnih politika, uključivanja građana i adekvatnog i kvalitetnog doprinosa NVO u procjeni uspješnosti javnih politika, obezbijediće se informisanje i konsultovanje NVO o procesu pripreme planova, strategija i drugih opštih akata.

Vlada će omogućiti konsultacije s NVO povodom utvrđivanja nacrtu zakona i drugih dokumenata kojima se utvrđuju javne politike od interesa za ostvarivanje prava i obaveza građana. U vezi s tim, odgovarajućim aktom bliže će urediti pitanja informisanja, konsultovanja i učešća NVO u procesu donošenja zakonskih i podzakonskih akata, planova, strategija i drugih opštih akata, te programa realizacije javnih politika.

Ministarstva i drugi organi državne uprave će, u skladu sa svojim politikama i ciljevima utvrđenim ovom strategijom, pristupiti potpisivanju posebnih sporazuma o saradnji s NVO aktivnim u resornoj oblasti, kojima će se unaprijediti međusobni odnosi i različiti vidovi saradnje, te zajedničkim djelovanjem osigurati veće učešće NVO u kreiranju javne politike tj. razvoju socijalnog, kulturnog, ekonomskog i političkog života države.

Proces konsultovanja će se realizovati organizovanjem okruglih stolova, sastanaka i drugih oblika zajedničkih aktivnosti (zajednički timovi za izradu strateških i planskih dokumenata, zakona, projekata), u koji će Vlada i organi državne uprave uključivati predstavnike referentnih NVO iz odgovarajuće oblasti.

NVO će redovno, a najmanje jednom godišnje, ministarstvima i drugim organima državne uprave s kojima ostvaruju komplementarne aktivnosti, dostavljati informacije o realizovanim aktivnostima, ljudskim resursima i njihovim referencama. Naznačeni podaci će se dostavljati i Kancelariji za saradnju s NVO.

5.1.4. Obezbjedenje većeg učešća NVO u tijelima koja formiraju Vlada, ministarstva i drugi organi državne uprave

Polazeći od različite uloge i odgovornosti organa državne uprave i NVO u rješavanju pitanja razvoja zajednice u cjelini, potrebno je na odgovarajući način obezbijediti znatnije učešće predstavnika/ca NVO u tijelima i radnim grupama koja kreiraju i realizuju javne politike.

U Kancelariji za saradnju s NVO, ministarstvima i drugim organima državne uprave, uspostaviće se i voditi baza podataka o NVO koje su iskazale interesovanje za saradnju, komunikaciju, učešće u radu zajedničkih radnih grupa, informisanje i konsultovanje o pitanjima iz nadležnosti organa. Podaci iz baze će se koristiti i prilikom izbora predstavnika/ca NVO u odgovarajuća tijela ili radne grupe.

Kriterijumi i postupak za izbor predstavnika/ca NVO u odgovarajuća tijela i radne grupe, urediće se posebnim aktom, u saradnji s NVO.

Prilikom predlaganja novih propisa, kojima je predviđeno učešće predstavnika/ca NVO u savjetima i tijelima regulatornog karaktera, u saradnji s NVO, utvrdiće se kriterijumi i postupak izbora odgovarajućih predstavnika/ca NVO u njima, ili propisati osnov za donošenje podzakonskog akta kojim će se ova pitanja regulisati.

5.2. Razvijanje podsticajnijeg ambijenta za djelovanje NVO

5.2.1. Povećanje učešća NVO u procesima evropskih i evroatlantskih integracija

Evropske integracije predstavljaju proces koji zadire u sve segmente političkog, privrednog i društvenog života zemlje. Otuda su i NVO veoma aktivne u praćenju i pomaganju

razvoja procesa evropskih integracija. Proces pristupanja Evropskoj uniji može poslužiti kao potencijalni katalizator za usvajanje evropskih načela dobrog upravljanja i kao pogodna podloga za jačanje kulture dijaloga i uspostavljanje efikasnih mehanizama saradnje između Vlade i NVO.

Vlada će nastaviti da obezbjeđuje kontinuiran javni dijalog o procesu pridruživanja i pristupanja Crne Gore EU, o različitim aspektima tog procesa, pregovorima, reformama i rezultatima, te znatnijem uključivanju NVO u realizaciju Komunikacione strategije o informisanju crnogorske javnosti o procesu pristupanja EU.

Vlada će, takođe, obezbijediti uslove za uključivanje predstavnika/ca NVO u procese prevođenja Acquis-a u pojedinim oblastima, koristeći njihove stručne i profesionalne mogućnosti.

Vlada će blagovremeno učiniti dostupnim informacije i podatke o korišćenju pretpripravnih fondova EU i obezbijediti veće učešće predstavnika/ca NVO u procesu utvrđivanja prioritarnih oblasti koje će se finansirati iz navedenih fondova.

U vezi s korišćenjem pretpripravnih fondova EU, Vlada će razmotriti mogućnost definisanja mehanizma/ama za kofinansiranje projekata NVO koji budu finansirani iz EU fondova, a iz sredstava od igara na sreću.

Vlada će pomagati napore NVO da uspostave i održavaju veze s partnerima iz država regiona i država članica EU odnosno institucija EU, kako iz nevladinih tako i iz državnih-administrativnih i EU struktura.

U procesu obuke službenika o specifičnim pitanjima procesa evropskih integracija i predstavnika NVO, koje mogu preuzeti značajnu ulogu u informisanju i pripremi građana za usvajanje standarda u specifičnim oblastima, Vlada i NVO će uzajamno koristiti raspoložive kapacitete.

Drugi značajan integracioni proces su evroatlantske integracije Crne Gore. S tim u vezi, Vlada Crne Gore, krajem 2007. godine, usvojila je Komunikacionu strategiju o evroatlantskim integracijama, koja je NVO prepoznala kao partnere u implementaciji strategije. U skladu s tim, Koordinacioni tim za implementaciju Strategije je u pripremu i realizaciju šestomjesečnih akcionih planova uključio i uključivaće zainteresovane NVO. Memorandumom o saradnji s NVO na ovom polju definisano je da će se saradnja zasnivati na partnerstvu, transparentnosti, odgovornosti, međusobnom informisanju i nezavisnosti NVO.

Partnerskim odnosom treba obezbijediti razmjenu informacija o evroatlantskim integracijama Crne Gore, budući da NVO imaju zadatak da, u koordinaciji s državnim institucijama, medijima i privrednim subjektima, doprinesu informisanju građana Crne Gore o evroatlantskim integracijama, rukovodeći se tolerancijom i razumijevanjem, poštovanjem različitih stavova i mišljenja, dijalogom i odgovarajućom argumentacijom.

Vlada će i narednim akcionim planovima za realizaciju Komunikacione strategije o evroatlantskim integracijama razvijati načine i metode većeg uključivanja NVO u planiranje i realizaciju aktivnosti, koristeći kapacitete NVO u procesu informisanja građana o specifičnim pitanjima procesa evroatlantskih integracija.

5.2.2. Podsticanje i podrška razvoju volonterizma

Volonterizam ili dobrovoljni rad je način na koji se građani/ke mogu uključiti u društvo i doprinijeti promjenama u načinu života, kako sopstvenog, tako i života lokalne zajednice na opštu dobrobit.

Volonteri su snažna ekonomska podrška društvu, ogroman potencijal znanja, vještina, upućenosti u lokalne probleme i ljude koji jačaju socijalne veze, pa mogu činiti jedan od važnih elemenata u veličini nacionalnog društvenog proizvoda (BDP). Njihovim radom podstiče se povjerenje i solidarnost među građanima i jača odnos prema državi.

Posebno značenje volonterizam ima sa stanovišta potpisanog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, jer se prakse zemalja EU znatno razlikuju, pošto nema *acquis*-a u ovoj oblasti, pa zemlje jugoistočne Evrope mogu da razvijaju sopstvene politike volonterizma, uključujući i Crnu Goru. Međutim, i pored različitih pristupa razvoju volonterizma, u Evropi postoji nekoliko efekata volonterizma koji su prepoznati kao zajednički i od izuzetnog značaja, a to je da volonterizam povećava tolerantnost prema drugom i drugačijem, pozitivno utiče na razvoj demokratije i aktivnog građanstva i povećava osjećaj pripadnosti i privrženosti evropskim vrijednostima i osjećaju evropejstva.

Vlada će, u saradnji s NVO, raditi na utvrđivanju strategije za razvoj volonterizma i volonterškog rada, koja bi tretirala pitanja prava i obaveza volontera, poslodavaca kao organizatora volonterškog rada, evidentiranja volontera, volonterških servisa i dr., te potrebe donošenja posebnih zakonskih i podzakonskih akata.

Podstićeće se uključivanje volontera i razvoj volonterških servisa u državnim organima i javnim institucijama, kako bi doprinijeli razvoju volonterizma kao efikasnom načinu za realizaciju njihovih programskih aktivnosti.

U pojedinim oblastima, nadležni organi će procijeniti ekonomski potencijal i mogućnosti inkorporiranja volonterizma u planska i strateška dokumenta za te oblasti (npr. turizam i zaštita životne sredine, kultura, zdravlje, rad i socijalno staranje, obrazovanje).

5.2.3. Obezbeđivanje većeg učešća NVO u realizaciji koncepta građanskog i cjeloživotnog obrazovanja

Obrazovanje za demokratsko građanstvo obuhvata niz praksi i aktivnosti kojima se mladi i odrasli osposobljavaju za aktivno učestvovanje u demokratskom životu preuzimanjem i upotrebom svojih prava i odgovornosti u društvu. Ovo obrazovanje se temelji na principima cjeloživotnog učenja.

Cjeloživotno obrazovanje je trend vremena u kome živimo, a u nekim zemljama je postalo i način življenja ili životni stil. Crna Gora je, kao i zemlje najbližeg okruženja, do skoro bila zemlja tradicije klasičnog-formalnog-institucionalnog obrazovanja, u kojoj je nesumnjiv primat imalo školsko obrazovanje. Međutim, reformom obrazovnog sistema započetog »Knjigom za promjene« 2001. godine, koja je bila temeljni dokument za izgradnju novog obrazovnog sistema, jasno je definisan pozitivan odnos prema neformalnom i cjeloživotnom obrazovanju, uz očuvanje naših tradicionalnih vrijednosti i najboljih dostignuća u obrazovanju, te afirmisanje principa na kojima počivaju osnovne građanske i humane vrijednosti.

U saradnji s NVO koje se bave pitanjima građanskog obrazovanja, ljudskih i manjinskih prava, razvojem civilnog društva i drugim oblastima od značaja za uspješno kreiranje i realizaciju programa građanskog obrazovanja, nadležni organi će održavati kontinuiranu komunikaciju kako bi NVO bile uključene u sve faze procesa.

NVO će biti informisane o dinamici rada na realizaciji ovog procesa i pozivane da daju svoje komentare na: sadržaj udžbenika, procjenu uspješnosti realizacije programa i redizajniranje programa i metodologije rada.

Vlada će, preko resornog ministarstva, u saradnji s drugim organima državne uprave, podsticati aktivno uključivanje NVO u sprovođenje programa građanskog obrazovanja za odrasle sprovođenjem aktivnosti definisanih Strategijom obrazovanja odraslih, Strategijom građanskog vaspitanja i građanskog obrazovanja (2001-2010), Strategijom za cjeloživotno preduzetničko učenje (2008-2013) i drugim dokumentima.

U skladu s navedenim strategijama, sa ciljem da doprinesu naporima za uspostavljanje moderne, otvorene i konkurentne privrede i modernog društva u Crnoj Gori, te da zapošljavanje i razvoj ljudskih resursa budu u središtu razvojne politike Crne Gore, Vlada će, preko resornog ministarstva i drugih nadležnih organa i institucija, podsticati uključivanje NVO u različite vidove organizovanja cjeloživotnog učenja.

5.2.4. Uspostavljanje uslova za ravnopravan pristup osoba s invaliditetom javnim institucijama

U cilju postizanja potpune integracije osoba s invaliditetom u Crnoj Gori, usvojena je Strategija za integraciju osoba s invaliditetom u Crnoj Gori, kojom je predviđeno obezbjeđivanje uslova za puno i aktivno učestvovanje osoba s invaliditetom u svim oblastima društvenog života, na ravnopravnoj osnovi, razvojem i primjenom politike pružanja jednakih mogućnosti. Ovom strategijom posebno su tretirane oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja, profesionalnog osposobljavanja i zapošljavanja, kulture, sporta i obezbjeđenje pristupa njihovom životnom okruženju, sredstvima javnog prevoza, institucijama, uslugama, sistemima komunikacije i informacijama, planskim i osmišljenim uklanjanjem barijera i izgradnjom pristupačnih objekata i usluga.

Vlada će, u saradnji s NVO koje djeluju na planu ostvarivanja interesa osoba s invaliditetom, posebnu pažnju posvetiti rješavanju problema fizičkih prepreka, koje su limitirajuće za njihovu direktnu komunikaciju s javnim institucijama.

5.3. Unaprjeđenje finansijske održivosti NVO

Vlada će izmjenama i dopunama postojeće legislative nastojati da, u skladu sa zakonodavstvom EU, kreira kvalitetnije kriterijume i procedure za raspodjelu sredstava iz fondova namijenjenih za finansiranje projekata NVO, kao i adekvatniji okvir za rad NVO.

5.3.1. Unaprjeđenje procedura i kriterijuma za finansiranje NVO iz javnih fondova

Vlada i nadležni organi će nastaviti da razvijaju i unaprjeđuju, na sopstvenu ili inicijativu NVO, podzakonska akta kojima se uređuju kriterijumi i procedure raspodjele sredstava

NVO za realizaciju njihovih programa i projekata na transparentniji i adekvatniji način, uz učešće predstavnika NVO u radu komisija za raspodjelu sredstava.

U vezi s tim, saglasno primjerima dobre prakse iz EU i zemalja okruženja, Vlada će, u saradnji s NVO, razmotriti i analizirati modele finansiranja NVO iz »javnih fondova« i, kada se steknu uslovi, predložiti odgovarajuće rješenje koje će omogućiti kvalitetnije upravljanje procesom finansiranja projekata NVO na nacionalnom nivou.

5.3.2. Podsticanje kulture davanja i društveno odgovornog poslovanja preduzeća

Vlada će, saglasno inicijativama NVO u odnosu na razvoj društveno odgovornog poslovanja (DOP) i stvaranja mogućnosti za dodatni izvor finansiranja NVO, sagledati prijedloge za izmjene Zakona o porezu na dobit pravnih lica radi:

- proširenja definicije djelatnosti za opšte dobro (u javnom interesu) i proširenja ove vrste davanja i na druge oblasti, kao što su ljudska prava, zaštita potrošača, borba protiv korupcije, održivi razvoj, izgradnja pravne države, borba protiv diskriminacije,
- uvođenja dodatnih poreskih povlastica za davanja pravnih lica u opšte korisne svrhe,
- povećanja procenta za davanja u opšte korisne svrhe, u skladu s dobrom uporednom praksom i
- uvođenja poreza kojima se omogućava pravnom licu da određeni procenat od razrezanog poreza na dobit donira u opšte korisne svrhe.

6. REALIZACIJA STRATEGIJE

6.1. Akcioni plan

Sastavni dio Strategije je Akcioni plan realizacije Strategije saradnje Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija za period 2009-2011. godine (u daljem tekstu : Akcioni plan).

Akcionim planom nijesu precizirani troškovi za realizaciju pojedinih obaveza, osim izuzetno, jer je većina planiranih aktivnosti na nivou redovnih poslova iz djelokruga pojedinih organa, za koje se, u načelu, Budžetom obezbjeđuju potrebna sredstva svake godine.

6.2. Praćenje realizacije Strategije i Akcionog plana

Savjet za saradnju s NVO će imati primarnu ulogu u praćenju realizacije Strategije i Akcionog plana za unaprjeđivanje saradnje i komunikacije s NVO. U vezi s činjenicom da će Kancelarija za saradnju s NVO obavljati administrativne i stručne poslove za Savjet, to će imati značajnu ulogu u prikupljanju podataka o izvršavanju pojedinih mjera utvrđenih Strategijom i Akcionim planom i blagovremenom izvještavanju Savjeta i Vlade o njihovoj realizaciji.

Pored toga, Kancelarija će pratiti aktivnosti nadležnih ministarstava i organa državne uprave, s jedne, i NVO, s druge strane, u cilju obezbjeđenja neophodne koordinacije i pomoći radi blagovremenog planiranja i sprovođenja pojedinačnih i zajedničkih aktivnosti. U tom cilju, na veb-sajtu će objavljivati relevantne podatke i informacije o značajnim pitanjima: dokumentima, skupovima, domaćim i međunarodnim, potencijalnim donacijama, konkursima i sl., a za osobe zadužene za saradnju s NVO organizovaće odgovarajuće usavršavanje.

6.2.1. Ocjena uspješnosti informisanja, konsultovanja i većeg učešća NVO u procesima razvoja javnih politika

Vlada i NVO će, u skladu s dobrom međunarodnom praksom, učestvovati u razvoju odgovarajuće metodologije za procjenu uspješnosti, a izvještaji o rezultatima biće dostupni najširoj javnosti i služiti kao osnov za reviziju i poboljšanje procesa informisanja i konsultovanja NVO, te veće učešće predstavnika NVO u procesima razvoja javnih politika odnosno ukupne saradnje.

6.3. Izmjene Strategije

Strategija predstavlja okvir za buduću saradnju Vlade i organa državne uprave i NVO i može biti inovirana. U vezi s tim, Savjet za saradnju s NVO će, u slučaju potrebe, pokrenuti postupak za izmjenu i dopunu ovog strateškog dokumenta u cilju daljeg razvoja partnerstva, uzajamnog poštovanja, međusobnog informisanja, odgovornosti za realizaciju zajedničkih aktivnosti, transparentnosti i nezavisnosti NVO, doprinoseći društvenom razvoju Crne Gore kao ekološke i otvorene države i njenom uspjehu na putu evropskih i evroatlantskih integracija.

Vlada Crne Gore

AKCIONI PLAN REALIZACIJE

STRATEGIJE SARADNJE VLADE CRNE GORE I NEVLADINIH ORGANIZACIJA za period 2009-2011. godine

Usvojen na sjednici Vlade Crne Gore,
održanoj 22. januara 2009. godine

AKCIONI PLAN REALIZACIJE STRATEGIJE SARADNJE VLADE CRNE GORE I NEVLADINIH ORGANIZACIJA za period 2009-2011. godine

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelji realizacije	Finansijski izvori	Ostale potrebe -izvori
Unaprjeđenje normativno-pravnog okvira za osnivanje i rad NVO						
Poboljšanje normativnih pretpostavki za rad NVO	1. Analiza važećih propisa relevantnih za rad NVO	Kancelarija, organi državne uprave i NVO	Godišnje, do II kvartala	Urađena analiza s preporukama za izmjene i dopune	Redovni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenje NVO
	2. Donošenje novih, izmjene i dopune propisa i drugih akata (Zakon o NVO i drugih zakonskih i podzakonskih akata relevantnih za rad NVO)	Vlada, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave, organi državne uprave i NVO	Kontinuirano	Broj utvrđenih prijedloga zakona i donijetih podzakonskih akata		
Poboljšanje sistema statistike o radu NVO	3. Utvrđivanje liste indikatora za praćenje rada NVO i njihovo definisanje	Vlada, Poreska uprava, Privredni sud, Zavod za statistiku, NVO, Zavod za zapošljavanje, CBCG	2010.	Utvrđena lista pokazatelja	Redovni i vanredni izvori-donacije	Ekspertiza u oblasti statistike, mišljenje NVO
Unaprjeđenje institucionalnog okvira za saradnju s NVO						
Jačanje kapaciteta Kancelarije za saradnju s NVO	4. Analiziranje i definisanje nadležnosti Kancelarije uz postepeno povećanje broja zaposlenih	Vlada, Generalni sekretariat Vlade, Kancelarija za saradnju s NVO	Od februara 2009. nadalje	Definisanje nadležnosti i broj zaposlenih / donijet odgovarajući akt	Redovni izvori	Urađena funkcionalna analiza, s konkretnim predlozima koji se odnose na djelokrug Kancelarije,
	5. Jačanje kapaciteta zaposlenih	Uprava za kadrove, NVO, međunarodne organizacije	Kontinuirano	Broj obuka, bolji rezultati rada zaposlenih nakon obuke	Redovni i vanredni izvori	Procjena potreba za trenin- gom
	6. Izrada programa za ustanovljavanje Centralne baze podataka o NVO - unošenje i redovno ažuriranje podataka - Izrada internet prezentacije Kancelarije	Ministarstvo za informaciono društvo, ICT preduzeće, Kancelarija za saradnju s NVO, organi državne uprave	Jul 2009.	Ustanovljena baza podataka u Kancelariji -unijeti podaci -Postavljena internet prezentacija	Redovni i vanredni izvori	-izrada informacionog programa, -odgovarajući računari i obuka -podaci od NVO - Veb dizajner

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelji realizacije	Finansijski izvori	Ostale potrebe -izvori
Poboljšanje uslova za rad kontakt osoba za saradnju s NVO	7. Izmjene i dopune pravilnika o organizaciji i sistematizaciji organa državne uprave	Vlada, organi državne uprave	Kraj III kvartala 2009.	Broj izmjenjenih pravilnika	Redovni izvori	Pravna ekspertiza
	8. Obuka kontakt osoba za unaprjeđenje saradnje organa državne uprave i NVO, unošenje i ažuriranje baze podataka o NVO	Uprava za kadrove, Kancelarija za saradnju sa NVO, NVO	Kontinuirano	Broj obuka, bolji rezultati rada zaposlenih nakon obuke, ustanovljavanje i ažurnost baze podataka	Redovni izvori	Procjena potreba za specifičnom obukom u vezi s unaprjeđenjem saradnje i vođenja baze podataka
Obrazovanje Savjeta za saradnju Vlade i NVO	9. Priprema predloga i odluke o obrazovanju Savjeta za saradnju Vlade i NVO i donošenje odluke	Vlada, Kancelarija za saradnju s NVO, NVO	Februar 2009.	Donijeta Odluka o obrazovanju Savjeta	Redovni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenje NVO
	- Priprema i donošenje rješenja o imenovanju članova Savjeta		Do juna 2009.	Imenovan Savjet		Pravna ekspertiza, mišljenje NVO
Aktivnosti Savjeta	- Izvještaj o radu Savjeta za Vladu		Godišnje	Godišnji izvještaji Savjeta Vladi		Izvještaji organa državne uprave
Unaprjeđenje informisanja, konsultovanja, učešća NVO u razvoju i procjeni uspješnosti javnih politika						
Razvoj kulture dijaloga i principa nezavisnosti NVO	10. Promovisanje i praćenje primjene Kodeksa NVO i Etičkog kodeksa državnih službenika i namještenika, kao i principa nezavisnosti NVO i prava na argumentovanu kritiku rada Vlade	Organi državne uprave, Kancelarija za saradnju s NVO, Koalicija NVO, NVO	Kontinuirano	Broj sastanaka predstavnika organa državne uprave i sektorskih NVO, broj pokrenutih postupaka zbog kršenja kodeksa	Redovni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenje NVO
	11. Objavljivanje informacija o dokumentima Vlade, objavljivanje radnih verzija dokumenata od značaja za informisanje i rad NVO, te o mogućnostima za uključivanje NVO (putem medija, veb sajta)	Vlada, ministarstva i organi državne uprave	Kontinuirano	Broj objavljenih informacija i dokumenata na veb sajtu i ostalim sredstvima komunikacije	Redovni izvori	veb sajt

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelji realizacije	Finansijski izvori	Ostale potrebe -izvori
Poboljšanje informisanja NVO	12. Obrazovanje mješovite radne grupe za normativno uređivanje pitanja informisanja, konsultovanja i učešća NVO u postupku kreiranja javnih politika	Vlada, MUP i JU, Generalni sekretarijat, Kancelarija za saradnju s NVO	Jun 2009.	Normiranje učešća NVO u postupku kreiranja javnih politika	Redovni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenje NVO
	13. Postavljanje registra NVO na veb sajt MUP-a i JU - dopuna i ažuriranje podataka	MUP i JU	Jun 2009. i dalje kontinuirano	Postavljen registar na sajt MUP-a i JU Blagovremeno ažuriranje (15-todnevno)		Procjena potreba za kapacitetima, oprema i tehnička podrška
Razvoj procesa konsultovanja NVO	14. Potpisivanje sporazuma o saradnji s NVO aktivnim u resornim oblastima	Organi državne uprave, Kancelarija za saradnju s NVO, NVO	Od februara 2009. Kontinuirano	Broj potpisanih sporazuma	Redovni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenja NVO
	15. Konsultacije s NVO (okrugli stolovi, sastanci, zajednički dokumenti na izradi javnih politika...)	Organi državne uprave, NVO, Kancelarija za saradnju s NVO	Kontinuirano	Broj konsultacija i njihovi pozitivni efekti	Redovni i vanredni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenja NVO
	16. Uspostavljanje baza podataka u organima državne uprave o NVO koje su aktivne u resornim oblastima i povezivanje sa centralnom bazom u Kancelariji	Ministarstva i organi državne uprave, NVO, Kancelarija za saradnju s NVO	Od jula 2009.	Broj formiranih i povezanih baza u organima sa centralnom bazom u Kancelariji i njihovo ažuriranje	Redovni i vanredni izvori	Oprema i tehnička podrška, izrada odgovarajućeg informacionog programa
Obezbjeđenje većeg učešća NVO u tijelima i radnim grupama koje formiraju Vlada, ministarstva i drugi organi državne uprave	17. Izrada akata/akata o kriterijumima i postupku izbora predstavnika NVO u odgovarajuća tijela i radne grupe	Vlada, ministarstva i organi državne uprave, Kancelarija za saradnju s NVO, NVO	Kontinuirano	Broj donijetih akata Broj angažovanih predstavnika NVO	Redovni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenje NVO

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelji realizacije	Finansijski izvori	Ostale potrebe -izvori
Razvijanje podsticajnog ambijenta za djelovanje NVO u određenim oblastima						
Povećanje učešća NVO u procesima evropskih i evroatlantskih integracija	18. Kontinuirano uključivanje NVO u realizaciju Komunikacione strategije o informisanju javnosti o procesu pristupanja EU	Vlada, Sekretarijat za evropske integracije, Kancelarija, NVO	Kontinuirano	Izveštaji o ostvarivanju Komunikacione strategije	Redovni izvori	Pristupanje sporazumu o saradnji između SEI i NVO
	19. Uključivanje NVO u definisanje prioriteta za realizaciju projekata koji se finansiraju iz EU fondova	Sekretarijat za evropske integracije, Kancelarija za saradnju s NVO, NVO, Delegacija Evropske komisije u Crnoj Gori	Kontinuirano	Broj NVO koje učestvuju u definisanju prioriteta i programiranju projekata za podršku iz EU fondova -Broj aplikacija NVO upućenih fondovima EU	Redovni izvori	Potpisivanje ili pristupanje sporazumu o saradnji između organa državne uprave i NVO
	20. Kontinuirano uključivanje kapaciteta NVO u osobljavanje službenika u vezi s procesom EU integracija	NVO, Sekretarijat za evropske integracije, Uprava za kadrove, Kancelarija za saradnju s NVO	Kontinuirano	Broj predstavnika NVO angažovanih za izvođenje treninga i sl. Broj službenika koji su pohađali obuku u organizaciji NVO	Redovni izvori	Procjena potreba za obukom
	21. Obezbeđivanje uslova za uključivanje NVO u proces prevođenja Acquis-a, koristeći njihove stručne i profesionalne mogućnosti	NVO, Sekretarijat za evropske integracije	Kontinuirano	Broj NVO uključenih u prevodilačke timove	Redovni izvori	Poznavanje stranih jezika i specifične terminologije Pravna ekspertiza, mišljenje NVO
	22. Definisanje mehanizma/ama za kofinansiranje projekata NVO koji dobiju podršku EU fondova, iz sredstava od igara na sreću	Vlada, Ministarstvo finansija, Komisija za raspodjelu sredstava od igara na sreću, Kancelarija za saradnju s NVO	2009.	Utvrđen mehanizam u odgovarajućoj podzakonskoj regulativi		

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelji realizacije	Finansijski izvori	Ostale potrebe -izvori
	23. Uključivanje NVO kao partnera u realizaciju akcionih planova za sprovođenje Komunikacione strategije o evroatlantskim integracijama	Koordinacioni tim za implementaciju Komunikacione strategije o evroatlantskim integracijama, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo spoljnih poslova, NVO	Kontinuirano	Izveštaji o ostvarivanju Komunikacione strategije, Broj aktivnosti NVO	Redovni izvori	Pristupanje memorandumu o saradnji između Koordinacionog tima i NVO
Podsticanje i podrška razvoju volonterizma	24. Priprema strategije za razvoj volonterizma i volonterskog rada i usvajanje Strategije	Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja, NVO ADP Zid, OSCE	2009. 2010.	Obrazovanje Međusektorskog tima Usvojena strategija za razvoj volonterizma	Redovni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenje NVO
Obezbjeđivanje većeg učešća NVO u realizaciji koncepta građanskog i cjeloživotnog obrazovanja	25. Podsticanje uključivanja NVO u sprovođenje programa građanskog obrazovanja za odrasle i različite vidove organizovanja cjeloživotnog učenja	NVO, Ministarstvo prosvjete i nauke, Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje, Ispitni centar	Kontinuirano	Broj NVO koje su učestvovala u konsultacijama i sprovođenju projekata građanskog i cjeloživotnog obrazovanja definisanih strateškim dokumentima iz oblasti obrazovanja	Redovni izvori	Licenciranje/Akreditacija programa građanskog i cjeloživotnog učenja
Uspostavljanje uslova za ravnopravan pristup javnim institucijama osoba s invaliditetom	26. Obezbjeđenje pristupačnosti prostorija državnih organa i javnih ustanova za osobe s invaliditetom	organi državne uprave, javne ustanove, inspekcijski organi	Kontinuirano	Broj izgrađenih platformi i sl.	Redovni izvori	Planska-projektna dokumentacija
Unaprjeđenje finansijske održivosti NVO						
Unaprjeđenje procedura i kriterijuma za finansiranje NVO iz javnih fondova	27. Analiza modela finansiranja NVO iz javnih fondova (primjeri dobre prakse iz zemljama EU i okruženja) 28. Izmjena postojećih i/ili donošenje novih akata uz učešća predstavnika NVO	Kancelarija za saradnju s NVO, NVO Ministarstvo finansija Vlada, Kancelarija za saradnju sa NVO, NVO Ministarstvo finansija	Kontinuirano	Predlog za izmjene i/ili donošenje nove legislative Donošenje odgovarajuće legislative -Učešće predstavnika NVO	Redovni izvori	Pravna ekspertiza, mišljenje NVO

Cilj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Rok	Pokazatelji realizacije	Finansijski izvori	Ostale potrebe -izvori
Podsticanje kulture davanja i društveno odgovornog poslovanja preduzeća	29. Izmjena i dopuna Zakona o porezu na dobit pravnih lica radi podsticanja kulture davanja i društveno odgovornog poslovanja preduzeća	Vlada, Ministarstvo finansija, Poreska uprava, NVO	2010.	Utvrđen Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica	Redovni izvori	Pravna ekspertiza u oblasti fiskalnog oporezivanja, mišljenje NVO

CIP - Каталогизација у публикацији
Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње

342 . 51 : 061 . 2 (497.16)

STRATEGIJA saradnje Vlade Crne Gore i
nevladinih organizacija / [urednica Danka Latković
; prevod Milica Kadić- Aković]. - Podgorica :
Kancelarija za saradnju sa nevladinim
organizacijama u Generalnom sekretarijatu Vlade
Crne Gore , 2009 (Podgorica : Studio Mouse). - 22 ,
VI, 25, VJ str. : tabele ; 30 cm

Nasl. str. prištampanog prevoda : The Strategy of
cooperation of the Government of Montenegro and
Non-Governmental Organizations. - Oba rada štampana
u međusobno obrnutim smjerovima. - Tekst na
crnogorskom i engl. jeziku. - Tiraž 500. - Sadrži
i : Akcioni plan realizacije Strategije saradnje
Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija za period
2009-2011. godine

ISBN 978-9940-9194-0-5

a) Влада Црне Горе - Стратегија сарадње -
Невладине организације
COBISS. CG-ID 13852944

Vlada Crne Gore - Generalni sekretarijat
Kancelarija za saradnju sa nevladinim organizacijama
Ul. Jovana Tomasevica 13
81 000 Podgorica, Crna Gora
Tel: 020/246-342, 020/245-987
E-mail: vlada_nvo@t-com.me, vladanvo@t-com.me